

הלילה הזה כולו שירה

Ha'layla Ha'zeh Kulo Shira

This Night Is All about Poetry

Poems Written in the Wake of October 7th

- The Fifth Cup
 - These Are the Names
 - Wanted
 - Scarecrow
 - Where is Moses?
 - At Our Seder
 - Miriam's Prophecy
 - It is because
- Yael Lifshitz
Ely Eliyahu
Osnat Eldar
Astar Shamir
Yitzhak Reicher
Osnat Eldar
Osnat Eldar

Older Poems

- Identity Class
 - Every Person Needs to Have a Certain Egypt
 - Getting out of Egypt (Exodus)
 - Reflections on a Seder Night
 - The Kid from the Haggadah
 - At the UN commission on Palestine 1947
 - How I Missed the Exodus
 - Saving the Goat Kid
 - She Who Stood
 - How to start
 - Those are the Plagues
 - Chad Gadya
 - Each Morning
 - With a Handful of Heaven
 - The Exiles' Pesach
 - Nun
 - Freedom
- Hamutal Bar Yosef
Amnon Ribak
Hagit Akcerman
Yehuda Amichai
Nathan Alterman
David Ben Gurion
Raquel Chalfi
Anda Amir Pinkerfeld
Talya Glazer
Ely Eliyahu
Moise (Moshe) Benarroch
Chava Alberstein
Arye Sivan
Avraham Chalfi
Nathan Alterman
Nathan Alterman
Shlomi Chaski

- Slave-Work in Ras El Satan
- Out of Egypt
- My Father on Passover Eve
- And What Is My Life Span
- Miracles
- One Human Tissue

Matty Shmueloff
Alma Zohar
Yehuda Amichai
Yehuda Amichai
Yehuda Amichai
Moti Hamer

Poems Written in the Wake of October 7th

Seder Pesach 5784

The Fifth Cup

In honor of the hostages, with concern, love and unity,
All present rise and say:

May it be Your Will

That, for every hostage, all five expressions of redemption be fulfilled:
"I will deliver, I will free, I will redeem, I will take out, I will return them."

May they all come back to their families healthy and whole.

And may we all merit welcoming them with unsurpassed happiness.

Speedily in our days. Amen

These Are the Names Yael Lifshitz

Translated by Michael Bohnen Heather Silverman Rachel Korazim

These are the names of the children of Israel who came to Egypt (Exodus 1:1)

And these are the names of the children of Israel
Eighty and another six nights
And these are the names of those covered by darkness.
And these are the names of those descending to the abyss of grief
Whose lives were abducted and cut off from their life”.
And these are names of the children of Israel whose cry
Rises from the depth of the tunnels of darkness
And there is no angel nor seraph* to save them
Not even a single expression** of deliverance.
But there is hope
With trembling wings
With the power to break out of the straits***
And call them by their names
And draw them out
To bring them back - to the land of the living.

* “And the Lord took us out”: not through an angel, and not through a seraph.

---Passover Haggadah.

** ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו') "והוצאתי וגאלתי וקחתי":

There are four different terms used by God in describing the deliverance from Egypt, for it states, (Exodus 6:6—7)

“And I will bring forth”, “and I shall deliver”, “and I shall redeem”, “and I shall take out”. -Rashi

*** The word for straits is similar to the word for Egypt in the first line.

ואלה שמות יעל ליפשיץ
אלה, שמות בני ישראל, הבאים, מצרימה" (שמות א א)
ואלה שמות בני ישראל
שמונים ועוד ששה לילות
ואלה שמות המכסים בעלטה.
ואלה שמות יורדים לתהומות יגון
שנגדעו מסייהם בחטף.
ואלה שמות בני ישראל ששונעתם
עולה מעמק מחילות האפלה
ואין מלאך ואין שרף שיושיעם
ואין אף לא לשון אחת של גאולה.
אך יש תקנה
ולה כנפים מרעידות
שביקלטה לפרץ המיצרים,
לקרא להם בשמם
ולמשותם
להשיבם- אל ארץ הסיים

Wanted Ely Eliyahu (October 2023)

Translated by Heather Silverman, Michael Bohnen, Rachel Korazim

Wanted: an omnipotent, urgently wanted someone
Who can suffer,
Endlessly, someone to contain
All the sorrow because my heart is narrow and my time
Is short, and how much compassion
Can I bear
And how much fear. Wanted:
Someone who is not of flesh
Nor dust. Someone
Whose outstretched arm
Is above the land of time.

אלי אליהו

דרוש

דרוש כל יכול, דרוש בדחיפות מישהו
שיכול לסבל
עד אינסוף, מישהו להכיל
כל הצער כי לבי צר וזמני
קצר, וכמה חמלה
אוכל לשאת
וכמה בהלה, דרוש
מישהו שאינו בשר
ואינו עפר. מישהו
שזרועו נטויה
מעל אדמת הזמן.

Scarecrow Osnat Eldar

Translated by Michael Bohnen, Heather Silverman &
Rachel Korazim

While a swarm of drones threatens to destroy my fields
(So foreign sources reveal)

I am standing

My feet planted deep in the soil

That has tried to vomit me up for more than 40 years

I don't even have the courage to ask for courage

I am defeated

I am no Moses. It doesn't matter if I hold up my hands
or let them fall*

I am tired

I have no strength to continue and to wander

I naively thought we had left Egypt

Do unto me as You will

Truthfully

I have lost the will

To resist

To think

To feel

To sing

I stand like a scarecrow with outstretched hands

Spring mosquitoes are fermenting my blood

In a few weeks we will again start praying for dew**

And I

Haven't even managed this year to change the seasons

דחליל אסנת אלדר

בשעה ששחיל כטבמ"ים מאים להקריב את שדותי
(כך חושפים מקורות זרים)

אני עומדת

רגלי נטועות עמק באדמה

המנסה להקיא אותי מעליה כבר יותר מ- 40 שנה

אפלו אמץ לבקש אין לי אמץ

הובסתי

לא משה אנכי ואין משמעות אם ארים ידי או אניקה
ענפתי

אין לי פח להמשיך ולגדוד

לתמי חשבתי שיצאנו ממצרים

עשה בי כרצונך

באמת

אבדתי את הרצון

להתנגד

להשב

להרגיש

לשיר

עומדת דחלילית בידיים פשוטות

יתושים של אביב מתסיסים את דמי

עוד שבועות ספורים נחזור לברך על הטל

ואני,

עוד לא הצלחתי להקליף השנה את העתים

**Then, whenever Moses held up his hand, Israel prevailed; but whenever he let down his hand, Amalek prevailed. Exodus 17:11.*

הז'ה באשור ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יגיס ידו וגבר עמלק:

***We add the words "Send dew and rain for a blessing" to our prayers from December until **
Passover.*

****From the evening service: God brings on evenings, with wisdom God opens the gates (of dawn), and with understanding alters the times and changes the seasons.*

ברוך אלהי יהונה אלהינו מלך העולם אשר בדרו מעריב ערבים בקומה פותח שערים ובתבונה מושגה עתים ומחליף את הימים

Where is Moses? Astar Shamir
*Translated by Michael Bohnen, Heather Silverman
& Rachel Korazim*

No, thanks. We're not okay [*b'seder*]
We're not continuing as usual
We're not planning the Seder
As though it were the normal April festival of
freedom
We won't celebrate the Exodus from Egypt
We aren't free, we are all captives
We won't drink four glasses of wine
We won't read the Haggadah reclining and
intoxicated.
How is this Pesach different? [*Mah nishtanah*]
He hasn't yet delivered us from their hands.
Who doesn't feel the hostage tunnels in his heart,
Burrowed into his blood vessels.
So no, we are not *b'seder*!
Where is Moses to lead us across on dry land
[*choravah*]?
Who wouldn't leave his people in captivity
Who wouldn't leave Israel destroyed [*charevah*]

איזה משה? אסתר שמיר
לא תודה, אֲנַחְנוּ לֹא בְסֵדֶר
לֹא מְמַשִּׁיכִים כְּרִגְלֵי
לֹא מִתְכַנְנִים אֶת לַיִל הַסֵּדֶר
כְּמוֹ כָּל חַג הַחֲרוּת בְּאַפְרַיִל
לֹא נִחְגֵּג יְצִיאַת מִצְרַיִם
אֲנַחְנוּ לֹא בְנֵי חֲרִין, כְּלָנוּ שְׂבוּיִים
לֹא נִשְׁתַּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת יַיִן
לֹא נִקְרָא הַגָּדָה מְסֻבִּים וּשְׂתוּיִים.
מָה נִשְׁתַּנָּה הַפֶּסַח הַזֶּה?
שְׁלֹא הוֹשִׁיעֵנו עֲדִין מִיָּדָם.
מִי זֶה שְׁלֹא מְרַגֵּשׁ בְּלִבּוֹ מְנַהֲרוֹת חֲטוּפִים
חֲפוּרוֹת בְּכָל נִימֵי הַדָּם.
אֲזַ לֹא, אֲנַחְנוּ לֹא בְסֵדֶר!
אִיזֵה מֹשֶׁה שֶׁיַּעֲבִירֵנוּ בְּחֶרֶבָה?
שְׁלֹא יוֹתִיר אֶת עַמּוֹ בַּשָּׂבִי
שְׁלֹא יִשְׁאִיר יִשְׂרָאֵל חֲרֵבָה.

At Our Seder Yitzhak Reicher
Translated by Michael Bohnen, Heather Silverman & Rachel Korazim

At Our Seder
A fifth glass for the war prisoners
A sixth glass for the wounded
We will add a chair for the hostages
We will wrap memories with bitter herbs
For the fallen, for the missing brothers.

בסדר שלנו – איציק רייכר
פוס חמישית לשבויים
פוס ששית לפצועים

נוסיף כסא לתטופים
זכרונות נכרף במרוזים
לנפלים, לאחים התסרים

Miriam's Prophecy Osnat Eldar
Translated by Michael Bohnen, Heather Silverman & Rachel Korazim

It seems her faith was complete
As if she'd heard the promise of the covenant
Before it was given.
If not, she wouldn't have cast into the river's waters
A wicker basket
With a future leader inside
And the life story of a people in the making.

And I,
Walking among the shards of my fractured faith
As though on pebbles on the banks of the great river
Pray that she is standing far off
Knowing what will befall me.*

נבואתה של מרים אסנת אלדר

כנראה שאמונתה היתה שלמה
כמו שמעה את הבטחת הברית
טרם נתנה
שאלמלא כן לא היתה משלחת אל מימיו של נהר
תבת גמא
ובתוכה מנהיג עתידי
וקפור חיים של עם מתהנה.

ואני,
המתהלכת בין חרסי אמונתי השבורה
כעל חלוקי נסל לגדותיו של הנהר הגדול
מתפללת שהיא מתנצבת מרחוק
ויודעת מה יעשה לי.

*ותמצב אחתו מרחק לדעה מה-יעשה לו:

Miriam would prophesy and say: In the future, my mother will give birth to a son who will save the Jewish people. And once Moses was born, the entire house was filled with light. Her father arose and kissed her on her head. He said to her: "My daughter, your prophecy has been fulfilled." But once they put him into the river, her father arose and hit her on her head. He said to her: "My daughter, where is your prophecy?" And so it is written: **"And his sister stood far off, to know what would befall him"** (Exodus 2:4), i.e., to know the outcome of her prophecy.

-Babylonian Talmud, Sotah 13a

It is because Osnat Eldar
Translated by Michael Bohnen, Heather Silverman & Rachel Korazim

My grandfather kept silent about all the horrors carved into his body
Only the fading number on his left forearm
Remained as an un-deciphered code of his past.
“It is because of what God did for me” he mumbled in his waning days.
Back then I didn’t pay attention
I didn’t speak Polish.

Once I had known how to ask
Intelligently, innocently, with a pinch of malice.
I skipped lightly from destruction to redemption
From memorial days to rebirth
The “It is because” silenced my nighttime fears.

My daughters look at me like the child who does not know how to ask
I want to prompt them
In order to stabilize their cracked land
To delineate for them the promised land
But that Shabbat
Holds me back from promising them
“It is because of what God did for me when I left Egypt”*

בְּעֵבוֹר זֶה אֲסַנֵּת אֶלְדֵּר
סָבִי שָׁמַק אֶת כָּל הַזְּנוּעוֹת שֶׁנִּקְרְטוּ בְּגוּפוֹ
רַק מִסֵּפֶר דְּהוּי עַל אֲמַת יָד שְׁמַאֵל
נִשְׁאָר כְּצוּפֵן לֹא מִפְּעֻנָּה שֶׁל עֵבְרוֹ
"בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי" מְלַמֵּל בְּעֶרֶב יָמָיו
אִז כָּבֵר לֹא הִקְשַׁבְתִּי
אֲנִי לֹא דוֹבְרֵת פּוֹלְנִית.

פַּעַם יָדַעְתִּי לִשְׁאֹל
בְּחֻמָּה, בְּתַמִּימוֹת, בְּקִמְצוּץ שֶׁל רִשְׁעוֹת
דִּלְגַּתִּי בְּקִלְיוֹת מְחַרְבֵּן לְגֵאֲלָה
מִמִּי הַזְּכָרוֹן לְתַקוּמָה
הַ"בְּעֵבוֹר זֶה" הִשְׁקִיט אֶת פֶּחַד לַיְלֹתַי.

בְּנוֹתֵי מִבֵּיטוֹת בֵּי כַּמְבֵּט שְׂאִינוּ יוֹדְעֵי לִשְׁאֹל
אֲנִי רוֹצֵה לְפַתֵּחַ לָהֶן
לִיצֵב אֶת אֲדַמְתָּן הַסְּדוּקָה
לְסַמֵּן לָהֶן אֶת הָאָרֶץ הַמְּבֻטָּחַת.
אוּלָּם הַשַּׁבָּת הִיא
עוֹצָרֵת אוֹתִי מִלְהַבְטִיחַ לָהֶן
"בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם"

וְהַגְדַּת לְבָנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם:

*As for the child who does not know how to ask, you must prompt him [or: you must initiate the conversation with him], for it is written (Exodus, 13:8) “It is because of what God did for me when I left Egypt.” --Passover Haggadah, based on the Mishnah

Older Poems

Identity Class Hamutal bar Yosef

I am from here, my parents were born in the Gola (exile)
 The called the Jewish state Geulah
 I was born to the square Hebrew, upright, hungry
 That was a good reason to be proud.
 I was born in a kibbutz I walked barefoot
 For good and for better we grew up like brothers,
 The girls with the boys the happy times with the fears

In our kibbutz there was no synagogue
 But erev Shabbat was a different time, special:
 After a warm shower,
 We were all dressed in white shirts
 That had arrived all ironed from the communal laundry

And on erev Pesach
 We reaped the new wheat
 The Chaver who played the great Cohen had asked:
 Did the sun set?
 And we all responded: It did, it did and he asked again:
 shall I reap?
 And we all responded: Reap! Reap!
 Then we gathered to celebrate the Seder
 And we were all together
 We did not think that what we had done was Jewish
 We did not think that it was a good reason to be proud.

I am from here, most women light Shabbat candles here
 For a whole week every year it is hard to get bread in
 most places.
 One day a year, a desert silence paralyzes most of the
 traffic
 Two day a year the sound of the siren is a fire skewer
 Heart wrenching.

Not a big people, not numerous
 Living in a Jewish state
 The only one we had loved and will love
 And whatever it is worth for good and for better
 It is a good reason to be proud,
 Even now.

אני מכאן. הורי נולדו בגולה.
 הם קראו למדינה יהודית גאולה.
 נולדתי לעברית המרבעת, הזקופה, הרעבה
 וזאת הייתה סבה לגאולה.
 נולדתי בקבוץ. הלכתי יחפה.
 לטוב ולמיטב גדלנו יחד כמו אחים,
 הבנות עם הבנים, השמחות עם הפחדים.

בקבוצנו לא הייתה בית כנסת
 אבל ערב שבת הייתה זמן אחר, מיוחד:
 אחרי מקלחת חמה כלם עד אחר
 היו לבושים חלצות לבנות
 שהגיעו מלהצוות מהמכבסה המשותפת.
 ובערב פסח קצרנו את התבואה החדשה.
 החבר שהיה בתפקיד הפהן הגדול שאל: בא השמש?
 וכלנו ענינו: בא! בא! הוא שוב ושאל: האקצר?
 וכלנו ענינו: קצר! קצר!
 אחר כך התאספנו לחג את הסדר
 והיינו בניחד מאד. מאד בקרבה.
 לא חשבנו שמה שעשינו הייתה יהודי.
 לא חשבנו שזאת סבה לגאולה.

אני מכאן. רב הנשים מדליקות כאן גרות בערב
 שבת.
 שבוע אחד בשנה קשה להשיג פאן לחם ברב
 המקומות.
 יום אחד בשנה דממה של מדבר משתקת את רב
 התנועה.
 שני ימים בשנה קול הצפירה הוא שפוד של אש.
 רוצע לבב.

עם לא גדול ולא רב
 חי במדינה יהודית
 הייתה אשר אהבנו ונאהב
 ומה שהיא שונה
 לטוב ולמיטב
 זאת סבה טובה לגאולה
 גם עכשו.

Every Person Needs to Have a Certain Egypt:

Amnon Ribak

Translation Vavi Toren, Rachel Korazim

Every person needs to have a
certain Egypt,
To deliver themselves from
with a strong arm,
or with grinding teeth.
Every person needs terror and great darkness,
and comfort and promise and redemption,
that they would know to look up at the sky.
Every person needs
One prayer,
that would always be on their lips.
A person needs to bend once –
Every person needs a shoulder.
Every person needs to have a
certain Egypt,
to redeem themselves from, from the house of slavery,
to get out in the middle of the night to the desert of fears,
to march straight into the waters,
to see them open on both sides.

Every person needs a shoulder,
to carry the Joseph's bones,
Every person needs to straighten their back.

Every person needs to have a
certain Egypt,
and a Jerusalem,
and one long journey,
that they will remember forever
in their feet soles

כָּל אָדָם צָרִיךְ מִצְרַיִם

אמנון ריבק 2010

כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵגָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרַיִם,
לְהִיּוֹת מִשָּׁה עֲצָמוֹ מִתּוֹכָהּ
בְּיַד חֲזָקָה,
אוֹ בְחֲרִיקַת שָׁנַיִם.
כָּל אָדָם צָרִיךְ אֵימָה וְחֲשֻׁכָה גְדוֹלָה,
וְנִחְמָה, וְהַבְטָחָה, וְהַצְלָה,
שְׂיִדַע לְשֵׂאת עֵינָיו אֶל הַשָּׁמַיִם.
כָּל אָדָם צָרִיךְ תְּפִלָּה
אַחַת,
שְׂתֵהֵא שְׂגוּרָה אֲצִלוֹ עַל הַשְּׂפָתַיִם.
אָדָם צָרִיךְ פֶּעַם אַחַת לְהִתְכַּוֵּף –
כָּל אָדָם צָרִיךְ כֶּתֶף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵגָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרַיִם,
לְגַאֵל עֲצָמוֹ מִמְנַה מְבֵית עֲבָדִים,
לְצֵאת בַּחֲצֵי הַלַּיִל אֶל מְדִבְרַת הַפְּחָדִים,
לְצַעֵד הַיָּשָׁר אֶל תּוֹךְ הַמַּיִם,
לְרֹאוֹתָם נִפְתָּחִים מִפְּנֵי לְצַדִּדִים.
כָּל אָדָם צָרִיךְ כֶּתֶף,
לְשֵׂאת עָלֶיהָ אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף,
כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִזְדַּקֵּף.
כָּל אָדָם צָרִיךְ שְׂתֵהֵגָה לוֹ
אִיזוֹ מִצְרַיִם.
וִירוּשָׁלַיִם,
וּמִסַּע אַרוֹךְ אֶחָד,
לְזַכֵּר אוֹתוֹ לְעַד
בְּכַפּוֹת הַרְגָלַיִם.

יוצאת ממצרים
חגית אקרמן 2011

לא ביד חזקה
ולא ובזרוע נטויה
ולא ובמורא גדול
ולא ובאותות
ולא ובמופתים
אלא בהסוס, בצעדים קטנים, בהילת חשך
ברך
ובדבקות
ובכונה
ובדיוק
ובאהבה
נושאת סימנים קטנים כמו קמטי הזמן העובר, וחלופי עונות, גופי המשתנה, פניני געגועי.
יוצאת ממצרים.

Getting out of Egypt – Hagit Ackerman

Not with a strong hand
And not with an outstretched arm
And not with great awe
And not with signs
And not with wonders
Rather hesitantly, with small steps, terrified by darkness
Softly
Dedicated
Purposefully
With accuracy
And love
Carrying little signs like the wrinkles of passing time, the transition of seasons, my
changing body, the pearls of my longings.
Getting out of Egypt (Exodus)

הרהורי ליל הסדר יהודה עמיחי 1995

הרהורי ליל הסדר, מה נשתנה, שאלנו
מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות.
ורובנו גדלנו ולא נשאל עוד ואחדים
ממשיכים לשאול במשך כל חייהם, כמו ששואלים
מה שלומך או, מה השעה וממשיכים ללכת
בלי לשמוע תשובה. מה נשתנה כל לילה,
כמו שעון מעורר שתקתוקו מרגיע ורדים
מה נשתנה, הכל ישתנה. השינוי הוא האלוהים.
הרהורי ליל הסדר. כנגד ארבעה בנים דיברה
תורה, אחד חכם, אחד רשע, אחד תם ואחד
שלא יודע לשאול. אבל לא מדובר שם
על אחד טוב ולא על אחד אוהב.
וזה שאלה שאין לה תשובה ואם תהיה לה תשובה
לא ארצה לדעת. אני שעברתי את כל הבנים
בצרופים שונים, חייתי את חי, הירח האיר
עלי ללא צורך והשמש הלכה לה וחגי פסח
עברו בלי תשובה. מה נשתנה. השינוי
הוא האלוהים. המות נביאו .

Reflections on Seder night Yehuda Amichai

Reflections on Seder night, Mah Nishtanah, we asked,
“How is this night different from all other nights?” “How changed?” Most of us are
grown up now and have stopped asking, but some
Go on asking all their lives, the way one asks
How are you, or what time it is, and keep on walking,
Without waiting for an answer. Mah Nishtanah kol layla, “How changed is every night,”
Like an alarm clock whose ticking is soothing and soporific.
Mah Nishtanah, ha-kol yishtaneh, “What has changed, all shall be changed.” Change is
God.

Reflections on Seder night. Of four sons does the Torah
Speak: one wise, one wicked, one simple, and one who knows
Not how to ask. But nothing is said there
About a good one, or a loving one.
And that's a question that has no answer,
And if there were an answer I wouldn't want to know.
I who have passed through all the phases of the sons
In their changing constellations, I've lived my life, the moon shed its light
On me for no reason, the sun went on its way, the Passovers
Passed without an answer. Mah Nishtanah. “What has changed?” Change is God, Death
is his prophet.

Translation Chanah Bloch and Chana Kornfeld

The Kid from the Haggadah Nathan Alterman

He stood there in the market, among she goats and billy goats
Swinging its tail
As small as a pinkie
A kid from a poor home
A kid for two coins (zuzim)
With no adornments
No bell and no ribbon.

No one paid him attention, so no one knew
Not the goldsmiths not the wool combers
That this kid
Will enter the Haggadah
And become the hero of a song

But Father approached, his face aglow
And bought the kid and caressed its forehead...
And this is the start of one of the songs
That will be sung forever.

The kid licked Father's hand with its tongue
And touched it with his wet nose
This, my brother, was the first rhyme
Of the verse "dezabin aba".

It was a spring day and the wind was dancing
Girls were laughing with twinkling eyes
And Father and the kid entered the Haggadah
And both just stood there.

That very same Haggadah was already full
With wonders and great miracles
Therefore they stood on the last page
Hugging and pressed to the wall

That very same Haggadah then silently said
Good, stand there kid and Father
In my pages walk smoke and blood
I am talking of greatness and secret things.

Yet I know that the sea will not part in vain
That there is a reason for splitting through walls and deserts
If at the end of the story
Stand a Father and a kid
Waiting for their turn to shine.

Translation Rachel Korazim; Rabbi Marc Rudolph

הגדי מן ההגדה

נתן אלטרמן 1944

הוא עמד לו בשוק, בין תישיים ועזים,
ונפנף בזנבו
הקט כזרת.
גדי מבית עניים, גדי בשניים זוזים,
בלי קישוט,
בלי ענבל וסרט.

איש לא שמ לו לבו, יען איש לא ידע,
לא צורפי הזהב, לא סורקי הצמר,
כי הגדי הלזה
יכנס להגדה
ויהיה גיבורו של זמר.

אבל אבא ניגש בפנים מאירים
וקנה את הגדי
ולטיפהו על מצחו...
זו היתה פתיחתו של אחד השירים
שיהיו מושרים עד נצח.

והגדי את יד אבא ליקק בלשון
ובחוטמו הרטוב נגע בה.
והיה זה, אחי, החרוז הראשון,
שפסוקו הוא "דזבין אבא".

יום אביב אז היה והרוח ריקדה
ונערות צחקו במצמוץ עיניים.
ואבא עם גדי נכנסו להגדה
ועמדו להם שם בשניים.

ואותה הגדה כבר מלאה מהמון
נפלאות ומופתים עצומים לגודל.
ולכן הם ניצבו על הדף האחרון
חבוקים
ודחוקים אל הכותל.

ואותה הגדה כה אמרה אז דומם:
טוב, עמדו לכם, גדי ואבא.
בדפי מהלכים העשן והדם,
על גדולות ונצורות שיחתי נסבה.

אך ידעתי כי ים יקרע לא בכדי
ויש טעם חומות ומדבר להבקיע,
אם בסוף הסיפור
עומדים אבא וגדי
וצופים לתורם שיזרח ויגיע.

נאום דוד בן-גוריון בפני ועדת החקירה של האו"ם

לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אניה ושמה, "מייפלואאר" עגינתה של האוניה בסלע פלימות היא אירוע מכונן בתולדות אנגליה וארה"ב גם יחד. היש אנגלי אחד, היודע בדיוק אימתי הפליגה אניה זאת; וכמה אמריקאים יודעים זאת; היודעים הם כמה אנשים היו באותה אניה; ומה היה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם.

והנה לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה, לפני הפלגת "מייפלואאר", יצאו היהודים ממצרים, וכל יהודי בעולם, ואף באמריקה וברוסיה הסובייטית, יודע בדיוק באיזה יום יצאו: בחמישה עשר בניסן. וכולם יודעים בדיוק איזה לחם אכלו היהודים: מצות.

ועד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו מצה זו בחמישה עשר בניסן, באמריקה, ברוסיה ובארצות אחרות, ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה.

והם מסיימים בשני מאמרים: השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. השתא הכא, לשנה הבאה בירושלים.

1947 דוד בן גוריון (מתוך נאום בפני ועדת החקירה של האו"ם)

Ben Gurion's speech at the UN commission on Palestine 1947

"300 years ago, there came to the New World a boat, and its name was the Mayflower. The Mayflower's landing on Plymouth Rock was one of the great historical events in the history of England and in the history of America. But I would like to ask any Englishman sitting here on the commission, what day did the Mayflower leave port? What date was it? I'd like to ask the Americans: do they know what date the Mayflower left port in England? How many people were on the boat? Who were their leaders? What kind of food did they eat on the boat?"

"More than 3300 years ago, long before the Mayflower, our people left Egypt, and every Jew in the world, wherever he is, knows what day they left. And he knows what food they ate. And we still eat that food every anniversary. And we know who our leader was. And we sit down and tell the story to our children and grandchildren in order to guarantee that it will never be forgotten. And we say our two slogans: 'Now we may be enslaved, but next year, we'll be a free people.'"

How I Missed the Exodus Rachel Chalfi 2018

When midnight arrived I knew I was forty minutes late
For the Exodus, I was just about done packing the red suitcase
When I remembered I did not pack the hats for the family
And we were expecting a walk in the scorching desert sun
For forty years. So I dragged the ladder from the yard to the shed (storeroom) –
There, among the summer clothes, were all the hats tightly packed. And until
I managed to untie the threads around the packages of garments
And until I swallowed a few sips (gulps) of water to strengthen
My soul, weary of the exhausting preparations for departure
And until I sat down for a bit in the corner of the shed –
I bit into an apple and fell asleep.
And when I woke up panicking - How could I fall asleep
For an apple? How could I be beguiled by the snake?
How come I am still so gullible, not getting
The greatness of the hour, the sign that was given, the destiny of the people.
How come I did not yet get what a people is, what is destiny, what does it mean to turn (reverse?) fate –
And until I emerged from the hut and arrived running and limping while dragging along
The red suitcase and everything in it
Including the waterskin and the hats for the whole family
And until I reached
The shores of the Sea of Reeds –
All my family members, the whole people, all the neighborhood families
Who came out of the baked sand huts – all of them including that bitch,
You know, the one who made me lose the taste
For lengthy wonderings with the likes of her –
Until I reached the sea shore –
They were all far, far away
Like pinheads in the deep valley, in the dry land
That gaped, gaped among huge waves, and when the waters returned with Pharaoh's chariots and his
horses and horsemen and the whole whirlwind of the Egyptian army
I could not jump into the water, since I don't know how to swim
And I am still carrying a post trauma from that time when I drowned in the Nile-
And was rescued by a she crocodile – I knew I had no chance
No chance that I will manage to catch up with my people,
There, on the other shore of the sea
There was no chance I will make it – a tired solitary woman
Downtrodden with a red suitcase
There was no chance I could gulp down the hugeness of the dry land
That meanwhile had turned into a giant Tsunami wave. No chance whatsoever.
I could not raise my voice and yell: "wait for me –just a minute"!
My voice filled my head echoing,
Bouncing against its walls, it would not be heard anyway. I stayed where I stood
My mouth wide open, I was frozen as a salt column freezing a shout from
Hundreds, hundreds of years ago,
This is how I missed the great Exodus towards redemption
I did not cross the sea nor the dry land
I did not even get wet by water
This is how I never left Egypt.

איך פיספסתי את יציאת מצרים

רחל חלפי – 17.3.2018

כשהגיעה מחציית הלילה הבנתי שאסרתי בארבעים דקות את יציאת מצרים. בדיוק עמדתי לסים לארוז את המזונדה האדמה אבל אז נזכרתי שלא ארזתי את הכובעים למשפחה ונהרי צפויה לנו הליכה בשמש המדבר הקופחת במשך ארבעים שנה. אז גררתי את הסלם מן הקצר אל המקסו— ושמ, בין בגדי הקיץ, היו כל הכובעים ארוזים קזק. ועד שהצלחתי להטיר את החוטים סביב חבילות הבגדים ועד שגממתי כמה לגימות של מים כדי לחזק את נפשי היגעה מן ההכנות המפרכות ליציאה ועד שהתלבטתי לרגע בפנת המקסו— נגסתי בתפוח ונרדמתי.

ועד שהתעוררתי לפתע בבוקר — איך זה שגנרתי כשל תפוח? איך זה שהשיאני הנחש? איך זה שאני עדין פתיה, לא מבינה את גדל השערה, את האות שגמנו, את גורל העם איך זה שעוד לא הבנתי מה זה עם, מה זה גורל, מה זה להפך גורל— ועד שהגחתי מן הבקתה והגעתי בריצה מקרטעת גוררת אתי את המזונדה האדמה וכל אשר בה כולל נאד מים וכל הכובעים לכל המשפחה ועד שהגעתי אל שפת ים-סוף—

כל בני המשפחה, כל העם, כל העדה, כל משפחות השכונה שיצאו מבקתות החול האפוי — כלם, כולל הקלפטה הזאת, נו, זאתי שהוציאה לי את התאבון לנדודים ממשכים עם אחת כמוה— עד שהגעתי אל שפת הים— כלם כבר נראו הרחק הרחק כראשי-ספה בעמק העמק, בתרבה שנופעה נפעה בינות לגלי הענק ומששבו המים ובתוכם רכב פרעה ופרשיו וסוסיו וכל מערבלת צבא מצרים— כבר לא יכלתי לקפץ למים כי אינני יודעת לשחות ועוד סחבת פוסט-טראומה מהפעם שהיא ששבעתי ביאור ונצלתי עלי-ידי תנינה — נדעתי שאין לי סכוי אין סכוי שאצליח להדביק את עמי שם, בגדה האחרת של הים. לא היה סכוי שאצליח — אשה עיפה בודדה קשת-יום עם מזונדה— לא היה סכוי שאצליח לגמע את ענקות-התרבה שבינתיים הפכה נחשול-צונמי ענק לא היה לא יכלתי להרים את קולי ולצעק: "סכו לי רגע!" קולי מלא את ראשי הדדה הדדה נחבט בין קתליו ממילא לא היה נשמע. נותרתי על עמדי פי קרוע לרנקה הייתי קפואה כנציב-מלח מקפוא ועקה ממרחק ממרחק מאות מאות מאות שנה. ככה פספסתי את היציאה הגדולה את הגאולה. לא עברתי בים ולא בתרבה. אפלו לא נרטבתי במים. ככה לא יצאתי ממצרים.

Saving the Goat Kid Anda Amir Pinkerfeld

You know what I shall do
This Seder night?
I will hide the Haggadah kid
The cat will not know at all
Where it is, and will not eat it;
It will come and say: the kid is not here!

The dog will not avenge it
Not the stick nor the burning fire
Not water nor even a goring ox.

For I will take the kid
I will hide it well
And no harm will ever happen again.

להציל את הגדי אנדה עמיר פינקרפלד

הַתְּדַעוּ מָה אֶעֱשֶׂה
בְּלֵיל-שֵׁל-סֵדֶר זֶה?
אֶסְתִּיר הַגְּדִי שֶׁל הַהַגְדָּה;
וְהַחֲתוּל כָּלֵל לֹא יֵדַע
הֵיכָן הַגְּדִי וְלֹא יֵאָכְלֵנוּ:
יָבוֹא, יֹאמֵר: הַגְּדִי אֵינְנוּ!

וְלֹא יִקָּם אוֹתוֹ הַכֶּלֶב,
וְלֹא מִקָּל, לֹא אֵשׁ אוֹכֵלֶת,
לֹא מִיָּם, וְלֹא שׂוֹר נֹגֵחַ.

כִּי אֶת הַגְּדִי אֲנִי אֶקַּח,
אֶסְתִּיר אוֹתוֹ בְּתוֹךְ מַחְבֹּא,
וְכָל רָעָה לֹא עוֹד תִּבּוֹא.

וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה טְלִיָּה גְלוּרָה

וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה וְנִקְמָה וְשִׁטְפָה וְצַחְצָחָה וְהַכְשִׁירָה וְהַגְעִילָה וְלִפְנֵי
וְנִכְוָתָה בְּעוֹרָה בְּסוּדָה קְאוּסְטִית
וְהִרְסָה בְּגִדֶיהָ עִם אֶקְוֹנוֹמִיקָה
וּבְשָׁלָה וְצִלְתָּה וְאֶפְתָּה
וְהַכִּינָה שֵׁשׁ צִלְחוֹת סֹדֵר
וְעָרְכָה שְׁלֶחַן לְשְׁלוּשִׁים אִישׁ
וְכִבְסָה וְגִהְצָה בְּגָדֵי חַג.
וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה
וְהַגִּישָׁה
וּפְנָתָה אֶת הַסְּעוּדָה
וְהִיא שְׁעֵמֻדָּה בִּ"שִׁפְףֵי חֲמָתֵךְ" לֹא הַסְּפִיקָה לְשִׁיר "הַלֵּל" וְ"סֵד גְּדִיָּא"
הַנִּיחָה לְרַגַע אֶת הָרֹאשׁ
וְנִרְדְּמָה...

וּבַחֲלוּמָה נִגְלָתָה אֵלֶיהָ מְרִים הַנְּבִיאָה

שְׁבֹאָה לְלִגּוּם מְכוּסָה וְאִמְרָה לָהּ - בְּתִי, טֶרֶם הִגִּיעָה זְמַן חִירוֹתֵךְ?! בִּידֵיךְ הַדְּבַר!
הֲרִי אֶת מְנַהֵלֶת הַבַּיִת, וּמְנַהֵלֶת טוֹבָה לֹא עוֹשֶׂה הַכֹּל בְּעֵצְמָה - הִיא מְאֻצִּילָה סַמְכוּיּוֹת:
חֲלָקִי מְטָלוֹת לְבִנֵי בֵיתֵךְ, כֹּל אֶחָד לְפִי גִילוֹ וַיְכוּלְתוּ, כֵּן, זֶה כּוֹלֵל גַּם אֶת בַּעֲלֶךְ...
הִי מוֹכֵנָה לְכַךְ שֶׁלֹּא הַכֹּל יֵיצֵא מוֹשֵׁלִים - זֶה חֲלָק מֵהַחִירוֹת שֶׁלְךָ!
הַפְּעִילִי גַם אֶת הָאוֹרְחִים כִּי שְׁתוֹכְלִי לְקִיִּים אֶת "כּוֹלְנוּ מְסוּבִים".
אִם תִּשְׁכִּילִי לְנַהֵל כִּי אֶת בֵּיתֵךְ יִהְיֶה פֶסֶח גַּם זְמַן חִירוֹתֵךְ,
וְאוּלַי, בְּפֶסֶח הַבֵּא - תִּישָׂאֲרִי עֲרָה עַד "חַד גְּדִיָּא".

She Who Stood, Talya Glazer

She who stood and cleaned and washed and shined and koshered
And immersed in boiling water and held it to the fire
And got deeply burnt with caustic soda
And ruined her clothes with bleach
And cooked and broiled and baked
And prepared six Seder plates
And set a table for thirty guests
And laundered and ironed clothes for the holiday.

She who stood

And served

And cleared the meal

She who stood at “Pour out Your wrath” did not get to sing “Hallel” and
“Chad Gadya”

She laid down her head for a moment

And fell asleep.

And Miriam the prophetess came to her in her dream

She came to have a sip of her cup and said to her:

Daughter! Has the time of your freedom not come yet?

It is in your hands

***You are the manager of the home and a good manager does not do everything
herself. She delegates:***

***Delegate tasks to your family, each according to their age and ability, yes that
includes your husband...***

***Accept the fact that not all will be perfect – that is part of your freedom! You can
assign tasks to your guests as well, so you too can say “we all recline”.***

***If you learn to run your home like this – Pesach will be your time of Freedom
and maybe, next year you will stay awake till “Chad Gadya”***

:

מָה לְהִתְחִיל / אֵלֵי אֵלִיהוּ

אולי אני צריך להתחיל לנקות את חיי,
להתחיל, אבל במה להתחיל?
אולי אסלק פחד דק
שהצטבר עם השנים
וקורים של אשמה
שנטווי בדממה בלילות.
או אגלגל תחלה את הבדידות
שפסטה אצלי מקיר לקיר
ואנקה תחתיקה,
כדי שתשוב ותבריק רצפת נפשי
כאלו לא דרכו עליה
מעולם.
ואולי אדקה זאת לפעם אחרת. אחר הפל,
עדין אפשר להלך פה, וגם החלונות,
לש לומר, עדין רואים דרכם
את העולם. וחויז מזה,
השיר הזה.
ותוכו הרצוף אהבה.

How to start Ely Eliyahu

Maybe I should start cleaning up my life.

Start, but with what?

Maybe I'll chuck out a thin fear

That has accrued over the years

And cobwebs of guilt

Spun silently at night.

Or maybe I'll roll up the loneliness that lay
inside from wall to wall and clean beneath it

So the floor of my soul will shine again as
though it had never been

Trod upon.

Or maybe postpone it to another day. After all

It's still possible to walk here and through the windows, it must be
said, there's still a view

Of the world. And moreover, this

poem:

The inside thereof inlaid with love.

From English: Vivian Eden

אלו המכות / מואיז בן הראש

והיתה
מפת לדה
מפת הורים
מפת מורים
ומפת דודים
מפת משפחה
מפת ערבים
מפת עליה
מפת ציונות
מפת יהודים
מפת חסר אונים
ועל כל מכה שלקיתי על האדמה
לקיתי חמשים על הים
ומאתים וחמשים מעל הים
עד שבאה אשתי
אחזה בי חבקה בי
ללמדני על כל היפי שבועולם
כל היפי מעל המכות.

Those are the Plagues Mois (Moshe) Benarroch

And there was
The plague of birth
The plague of parents
The plague of teachers
And the plague of uncles
The plague of family
The plague of Arabs
The plague of Aliya
The plague of Zionism
The plague of Jews
The plague of helplessness
And for every plague I was struck by on land
I was struck with fifty others in the sea
And two hundred and fifty above the sea
Until my wife came
Held me hugged me
And showed me all the beauty in the world
All the beauty above the plagues.

Translated from Hebrew by Orna Taub.

Chad Gadya Chava Alberstein

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid
Our father bought a kid for two zuzim
So the legend says

The cat came and preyed on the kid
A little kid, a white kid
The dog came and bit the cat
That preyed on the kid
That our father brought
Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

Then a big stick appeared from somewhere
And beat the dog, who barked loudly
The dog that bit the cat that preyed
On the kid that our father brought

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

And the fire came
And burned the stick
That beat the dog that walked around
That bit the cat
That ate the kid
That father brought

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

And the water came that quenched the fire
That burned the stick
That beat the dog that bit the cat
That ate the kid that father brought

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

And the ox came and drank the water
That had quenched the fire
That burned the stick
That beat the dog that bit the cat

That ate the kid that father brought
Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

And the slaughterer came and slaughtered the ox
That had drunk the water
That had quenched the fire
That burned the stick
That beat the dog that bit the cat
That ate the kid that father brought

Then came the Angel of Death and killed the
slaughterer
That had slaughtered the ox
That had drunk the water
That had quenched the fire
That burned the stick
That beat the dog that bit the cat
That ate the kid that father had brought

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

Why are you singing Chad Gadya”?
Spring has not come yet, Passover isn't here
What has changed for you? What has changed?
I myself have changed this year
And on all nights, on all nights
I have asked only four questions
Tonight I have another question:
How long will the cycle of horror last?
Hunter and hunted, beater and beaten
When will this madness stop?
And what has changed for you. What has
changed?
I myself have changed this year
I used to be a sheep and a calm kid
Today I am a leopard and a predator wolf
I've been a dove and I've been a deer
Today I don't know who I am

Our father bought for two zuzim
One kid, one kid

Our father bought a kid for two zuzim
And we're starting again from the
beginning...

חד גדיא - חוה אלברשטיין

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

קנה אבינו גדי בשני זוזים

כך מספרת ההגדה

בא החתול וטרף את הגדי

גדי קטן גדי לבן

ובא הכלב ונשך לחתול

שטרף את הגדי

שאבינו הביא

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

ואי מזה הופיע מקל גדול

שחבט בכלב שנבח בקול

הכלב שנשך את החתול

שטרף את הגדי שאבינו הביא

דזבין אבא ...

ואז פרצה האש

ושרפה את המקל

שחבט בכלב המשתולל

שנשך לחתול

שטרף את הגדי

שאבינו הביא

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

ובאו המים וכיבו את האש

ששרפה את המקל

שחבט בכלב שנשך החתול

שטרף את הגדי שאבינו הביא

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

ובא השור ששתה את המים

שכיבו את האש

ששרפה את המקל

שחבט בכלב שנשך החתול

שטרף את הגדי שאבינו הביא

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

ובא השוחט ששחט את השור

ששתה את המים

שכיבו את האש

ששרפה את המקל

שחבט בכלב שנשך החתול

שטרף את הגדי שאבינו הביא

ובא מלאך המוות והרג את השוחט

ששחט את השור

ששתה את המים

שכיבו את האש

ששרפה את המקל

שחבט בכלב שנשך החתול

שטרף את הגדי שאבינו הביא

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

ומה פתאום את שרה חד גדיא ?

אביב עוד לא הגיע ופסח לא בא .

ומה השתנה לך מה השתנה ?

אני השתניתי לי השנה

ובכל הלילות בכל הלילות

שאלתי רק ארבע קושיות

הלילה הזה יש לי עוד שאלה

עד מתי יימשך מעגל האימה

רודף הוא נרדף מכה הוא מוכה

מתי ייגמר הטירוף הזה

ומה השתנה לך מה השתנה ?

אני השתניתי לי השנה

הייתי פעם כבש וגדי שליו

היום אני נמר וזאב טורף

הייתי כבר יונה והייתי צבי

היום איני יודעת מי אני

דזבין אבא בתרי זוזי

חד גדיא חד גדיא

קנה אבינו גדי בשני זוזים

ושוב מתחילים מהתחלה.

<https://www.youtube.com/watch?v=dsW1JTCByOs>

Each Morning / Arye Sivan

Each morning a person gets up
On the shore of tomorrow's sea
And asks himself: to cross
Or not to cross

מדי בקר / אריה סיוון
מדי בקר אדם מתעורר
על שפתו של ים המחר
ושואל את עצמו: לחצות
או לא לחצות

With a Handful of Heaven – Avraham Chalfi

With a handful of heaven in my hand

I would pass my life.

I would cross the sea

By foot

With a handful of heaven in my hand.

עם קמץ שמים - אברהם חלפי

עם קמץ שמים ביד

הייתי עובר את הים.

הייתי חוצה את הים

ברגלי

עם קמץ שמים ביד.

The Exiles' Pesach Nathan Alterman

(1)

And the People smoldering and destroyed
And beaten to the ground with a sledge,
Sound its tune with a pleasant voice
As the holiday eve is sanctified

(2)

In cities drenched in sorrows,
Spreading a cloth of death over its eyes,
Sitting tonight dressed in white,
In glory born of immortality.

(3)

The whip crossed this people already and burned its
blood
It was spit upon by legions,
Yet the candles of its ancient feast are upright
Illuminating its face as if it were a king.

(4)

Its enemy's' swords honed sharp as always
A mere step between them.
How much silence awe and festivity
Did our chronicles pour unto you Pesach eve!

(5)

Spanish night, monks plotting in their cells
Night of dear moon and sinking silence,
Holy night, blood libels' night
Pour out thy wrath night and an angel at the door.

(6)

In the cities of hatred, the cities of sorrows
Out of which roads lead to the valley of death
Dressed in white, the people sits down to celebrate,
Festive silent immortal.

(7)

The eyes of its orphans as candles to light
Its daughters in white their hair braided.
Father, look at Your people, it is pure, it is pure!
As pure as refined gold, heavens will witness.

פסח של גלויות נתן אלטרמן

(1)

והעם העֵשֵׂן וְחָרַב,
הַמְּכָה לְעֶפֶר בְּמוֹרָג,
נוֹשֵׂא נְגוּנוֹ בְּקוֹל עֶרֶב,
בְּלֵיל הַתְּקֻדָּשׁ הַחֵג.

(2)

בְּעָרִים עֶקְבוֹת מֵיְגוּנִים,
הַפּוֹרְשׁוֹת עַל עֵינָיו צִלְמֹנֶת,
הוּא הַלֵּילָה יוֹשֵׁב בְּבִגְדֵים לְבָנִים,
בַּתְּפָאֶרֶת הַרַת אֱלֻמֹּנֹת.

(3)

גַּם הַשּׁוֹט בּוֹ עֶבֶר וְדָמוֹ הִדְלִיק,
גַּם יָרְקוּ בְּפָנָיו סַרְדִּיּוֹת הַפֶּלֶךְ,
אֵד זְקוּפִים נְרוֹתָיו שֶׁל חֵג הַעֲתִיק
וּמְאִירִים אֶת פָּנָיו כְּהָאֵר פְּנֵי מֶלֶךְ.

(4)

וְחֶרְבוֹת מְשֻׁנְאוֹ לְטוֹשׁוֹת כַּמְנַהֵג
וּבֵינוּ לְבִינָן כְּפִשְׁעֵי.
כַּמָּה אֵלֶם וְכַמָּה מוֹרָא וְחַג
תּוֹלְדוֹתֵינוּ נִסְכּוֹ בָּךְ, לֵיל הַפֶּסַח!

(5)

לֵיל סִפְרָד וּמְזֻמּוֹת הַנְּזוּרִים בְּתֵאֵם,
לֵיל יָרַח יָקָר וְדַמְמָה צוֹלֶלֶת,
לֵיל הַקְּדָשׁ וְלֵיל עֲלִילוֹת הַדָּם
וְלֵיל שְׁפָדָה-חֲמַתָּהּ וּמִלְאָךְ בְּדֻלֶת.

(6)

בְּעָרֵי הָאֵיבָה, בְּעָרֵי הַיְגוּנִים
שֶׁהִדְרָךְ מֵהֵן – גֵּיא צִלְמֹנֶת,
עִם יוֹשֵׁב אֵל חֵגוֹ בְּבִגְדֵים לְבָנִים,
בְּשִׁתִּיקָה שֶׁל מוֹעֵד וְאֱלֻמֹּנֹת.

(7)

וְעֵינֵי יְתוּמָיו פְּנֵרוֹת לְאוֹר
וּבְנוֹתָיו בְּצָחֹר וּקְלוּעוֹת-צְמוֹתֵים.
אָב, הַבֵּט אֶל עַמְּךָ, הוּא טְהוֹר, הוּא טְהוֹר!
כְּזָהָב הוּא צְרוּף כְּבָר, עֲדִים הַשָּׁמַיִם.

(8)

For it was thrown to the dogs, seeking its skin
No redeemer nor consoler
No feast like its feast and no song like its song
As it sings to You tonight.

(9)

Upon its falling down houses with broken in roofs
The Shechina is looking and biting her lips,
It is a holiday no weeping! For it's a holiday, a holiday!
Dressed in white the daughter smiles at the candles.

(10)

Consolation (נחמה), consolation the girl will yet behold!
But when the people will rise from its mourning –
It will still be strong!--
This night – this Passover sacrifice,
Will never be forgotten, World!
It cannot be forgotten!

(8)

כי הִשְׁלַף לְכַלְבִּים הַמְבַקְשִׁים אֶת עוֹרוֹ
וּפְוֹדָה וּמְנַחֵם לוֹ אֵין
וְאֵין חַג כְּחַגּוֹ וְאֵין שִׁיר כְּשִׁירוֹ
בְּזַמְרוֹ לְפָנֶיךָ הַלֵּיל.

(9)

אֵל בְּתִיו הַמְטִים וּפְרוֹצֵי הַגָּג
נִשְׁקָפָה הַשְׂכִּינָה וּשְׁפָתֶיהָ נוֹשָׁכָת,
יַעַן חַג מַלְבָּכוֹת! יַעַן חַג! יַעַן חַג!
וְהִבַּת בְּצַחֹר לְגֵרוֹת מְסֻיָּכָת.

(10)

נְחָמָה, נְחָמָה עוֹד הִבַּת תְּחִנָּה!
אֶךְ הָעַם בְּקוֹמוֹ מְאַבְלוֹ – עוֹד בּוֹ כַח! –
אֶת הַלֵּילָה הַזֶּה, זָבַח פֶּסַח הַזֶּה,
לֹא יִשְׁכַּח לָךְ, תּוֹבֵל! לֹא יוֹכֵל לִשְׁכַּח!

Nun – Nathan Alterman

In a decaying old hut,
With his brothers and the love of a merciful
God,
In Goshen, long ago,
Once dwelled a man
A Hebrew by the name of Nun.
In the depths of the Book of Exodus – there
he got absorbed
Between the mines of Ramses and Pithom.
He did not wait for great signs or wonders
For he said: Wonders? What for?
Under an oppressing rod
That ripped off his yellow skin,
Dead silent he walked, apathetic and
drained,
Yet his heart did not break from the pain.
And with the same idle walk
He went on to gather his vessels
On the day Israel departed from Egypt...
As it states there, in the heavy laden book.
Heavens and earth illuminated
The wondrous birth of the nation,
The depths below boiled and stormed
And the sea tore in two—
But even the ripped sea,
With death on both sides,
He crossed, with his woven basket,
Just like that.
The battle did not cause him to shudder
And his heart remained silent and stubborn.
And just in this manner, he got
To the verses that state, “Then Moses
sang...”
And then, only then,
When festive song thundered with force on
the shore, —
Then (even Nun could not tell why...)

His heart broke within him for the end had
arrived...
Then he remembered the brick and the
mortar,
He remembered the red lashing rod, and his
silent wordless wounds howled a scream all
of a sudden.

Then he remembered the wonders and signs,
He remembered the darkness and blood,
He remembered the depths that erupted,
He knew that for him the sea ripped
apart—
With his hand as hairy as a forest
He gently caressed the head of his son.
And Joshua (son of Nun) was still just a lad,
Just a lad still in the Youth Brigades...
In the depths of the Book of Exodus,
There wept an elderly man, among the
simpletons of Israel—
And the moon shone upon him as it does
upon us
On this very night.

Passover 1949

נון / נתן אלתרמן

בבקתה מתמוטט מישן,
עם אָתיו בְּחֶסֶדִי אֶל חֲנוּן,
הַתְּגוּרָר לֹא אֵי-אֵז אִישׁ בְּגִשׁוֹן,
אִישׁ-עֲבָרִי פְּלִמוֹנִי וְשִׁמוֹ נוֹן.
בְּעִמְקֵי סֶפֶר-שְׁמוֹת – שָׁם שָׁקַע הוּא
בֵּין מְכָרוֹת רַעֲמָסָס אוֹ פְּתָם.
וּלְמוֹפְתִים נוֹרְאִים לֹא חָפָה הוּא
כִּי אָמַר הוּא: מוֹפְתִים? מַה פְּתָאם?
מַחַת שְׁבִט נוֹגֵשׁ הַקּוֹרֵעַ
מַעֲלִיו אֶת עוֹרוֹ הַצָּהָב,
דָּם הַלֵּךְ, הוּא, אֲדִישׁ וְיַגֵּעַ,
וְלִבּוֹ לֹא נִשְׁבַּר מִמְּכָאוֹב.
וּבְאוֹתָהּ הַלִּיכַת עֲצֵלְתַּיִם
הוּא נִגְשׁ וְאָסַף אֶת פְּלִיו
כִּיּוֹם צָאֵת יִשְׂרָאֵל מִמְּצָרַיִם...
כְּאֲמוֹר שָׁם בְּסֶפֶר הָעֵבֶב.
וְהַדְּלִיקוּ שְׁמִיִם וְאַרְצֵן
אֶת מוֹפְתֵי לְדָתוֹ שֶׁל הָעָם,
וְרַתְחוּ הַתְּהוֹמוֹת וְסַעְרוּ
וּלְשָׁנִים נִקְרַע הַיָּם –
אֲבָל גַּם אֶת הַיָּם הַקְּרוּעַ,
וְהַמְּנוֹת מִשְׁנֵי עֲבָרָיו,
הוּא עָבַר, עִם סִלּוֹ הַקְּלוּעַ,
כְּדָבָר הַמּוֹבֵן מֵאֲלִיו.

וְהַקְּרֵב לֹא נָמַן בּוֹ צְמֻרְמָרֶת
וְלִבּוֹ עוֹד עֵקֶשׁ וּמְחַשָּׁה –
כִּדְּהַגִּיעָה אֶתוֹ הַמְּסוֹרֶת
אֶל פְּסוּקֵי "אֵז יִשְׂרָאֵל מִשְׁהָ..."
אֲבָל אֵז, עַתָּה גִּלְגָּל כְּמוֹ רַעַם
שִׁיר-הַתְּהַלָּל בְּאֲדִיר עַל הַחוֹף –
אֵז (גַּם נוֹן לֹא יָדַע עוֹד מַה-טַעַם...)
בּוֹ הַשְּׁבִיר לִכְבוֹ כִּי בָּא סוֹף...
הוּא זָכַר אֶת הַטֵּיט וְהַחֲמָר,
וְנִזְכַּר אֶת הַשּׁוֹט בְּאֶדָם,
וּפְצָעֵיו שֶׁהִתְחַרְשׁוּ בְּלִי אִמָּר,
צָעָקָה נִשְׂאוֹ יַחַד פְּתָאם.
הוּא זָכַר הַמוֹפְתִים שֶׁבְּאַרְצֵן,
הוּא זָכַר אֶת הַחֲשֶׁךְ-וְהַיָּם,
הוּא זָכַר הַתְּהוֹמוֹת שֶׁסַּעְרוּ,
הוּא הַבֵּינִן
כִּי נִקְרַע לֹא הַיָּם –
כִּיּוֹם הַשְּׁעִירָה כְּמוֹ יַעַר
אֶת רֹאשׁ בְּנוֹ הוּא הַחֲלִיק בְּעֵדְנָה.
וְיִהְיוּשָׁע (בֶּן-נוֹן) עוֹדוֹ נַעַר,
עוֹדוֹ נַעַר קֶטָן בְּגֵדָן"ע...
בְּעִמְקֵי סֶפֶר-שְׁמוֹת הַתִּנְפֹּחַ
אִישׁ זָקֵן מְפֹשְׁטֵי יִשְׂרָאֵל –
וְהַאִיר אֵז אוֹתוֹ הַיָּרֵחַ,
הַדּוֹלֵק מְעֵלֵינוּ הַלֵּיל
פסח תש"ט

חרות / שלומי חסקי

וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׂאֵלְמָלָא עֵמֶדָה לֹא
הָיִינוּ מְסֻבִּים פֶּה הָעָרֵב וּמוֹנִים דְקָה
אַחַר דְקָה לְתַחֲלַת הָאָכֵל, אֶלָּא מִמְשִׁיכִים לְבָנוֹת שְׂכוּנֵי פִירְמִידוֹת לְזוּגוֹת-פְּרַעֲוֹנִים-צָעִירִים אוֹ
מִתְבַּרְבְּרִים חֲסָרֵי G.P.S בְּמִדְבַּר הַהֲזוּיֹת
הָאִינְסוֹפִי.

Freedom Shlomi Chaski

This standing promise for our ancestors and us, were it not for it, we
would not be
Sitting-leaning here this night, counting minute
After minute until the meal begins, but instead we would still be
building suburban pyramids for young-Pharaonic-couples or getting lost
sans GPS in the infinite desert of illusions.

עֲבָדוֹת בְּרַאס אֵל שַׁטָּן – בְּאַדְמַת סִינַי 2003 מִתִּי שְׂמוּאֵלוֹף
לֹא כָּל הָעֲבָדִים יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם
אָמְרוּ לִי רִגְלֵי 16-17 שָׁעוֹת הָעֲבוֹדָה
שֶׁל אִיסְמָעִיל בֶּן ה־13.

Slave-Work in Ras El Satan – Sinai 2003, Matty Shmueloff

Not all the slaves left Egypt
Said the 16-17 hour work-leaden feet
Of 13 year old Ismail

ממצררים עלמה זהר

שלא נזדקק אף פעם
לרחמים של בני אדם
כי בכל דור ודור...
תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל ושהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים אותה מכאן
תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל ושהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים
את הצעקה

תמיד יש מלחמה באפריקה
מזל ושהיא רחוקה
שלא רואים ולא שומעים
אותה מכאן
גם אני הלכתי פעם
בנתיב היסורים
ממצררים לירושלים
במדבר, ימים רבים
בלי מים
עם אותה שאלה בעינינו
גם אני פגשתי רשע
המכה בלי אבחנה
אנשים חפים מפשע
אנשים בלי הגנה
בלי בית
עם ילדים קטנים בידים
הם דופקים לה בדלת
הם בוכים בכי תמרורים
אל תאמר – מה לי עם אלה
אלה אנשים זרים
כי בכל דור ודור
סיב אדם לראות עצמו
כאלו הוא יצא ממצררים
שלא ישכח איד ברח
הכה, השפל, נרצח
איד צעק לשמים
גם אני חפשתי כוח
להציל מה שאפשר
כשלא היה לאן לברח
דמי היה מתר
אות קין
אנשים נופלים לברכים
הם דופקים לה בדלת
הם בוכים בכי תמרורים
אל תאמר – מה לי עם אלה אלה
אנשים שחרים
כי בכל דור ודור...
אז שמר נא על כלנו
רבנו של עולם

Out of Egypt Alma Zohar

There's always war in Africa
Fortunately it's so far away,
We don't have to see or hear it, from here.
I too walked, once
Down lengthy paths of pain
From Egypt to Jerusalem,
Across a desert, for many days,
Without water,
With the same question in my eyes.
I, as they, encountered evil,
Striking out in all directions,
A falsely accused people,
People lacking all protection
Homeless
Carrying little children in their arms.
They come knocking on your door,
Crying out bitterly,
Do not say "– what are they to me
They are but foreigners"
Don't you know in every generation,
Everyone must see himself,
As if he escaped from Egypt
So he won't forget how he fled,
How he was beaten, humiliated, murdered,
How he called out to heaven.
I too, tried in vain,
To save the little that I could,
With nowhere to hide
My blood free for all,
Mark of Cain,
People pleading on their knees.
They come knocking at your door,
Crying out bitterly,
Don't say – "what are they to me, just black people?"
Don't you know in every generation...
Master of the Universe
Save us please while you still can
And bless us so we never need
The mercy of others
Don't you know each day and age...
There's always war in Africa,
How fortunate we are
It is so far away,
We don't have to see or hear it, from here.
There's always war in Africa,
Fortunately it's so far away
We don't have to see or hear...the scream

My Father on Passover Eve Yehuda Amichai
Last evening I gave you the parable of my father,
Who on the eve of Passover eve
Would slice bread carefully
Into precise cubes and put them
On the window sill so he would be able
To find them with his heavy eye's
In the light of a candle dancing a mitzvah dance.
So his blessing on the burning of leavened bread
Would not be in vain.
To live like this:
Stage directors of ourselves,
Cheating directors
With perfect faith, almost,
And we shall not be
In vain.

אבי בערב פסח יהודה עמיחי
בְּעֶרֶב הָאֶחָד הַמְּשֻׁלֵּתִי לָךְ
אֶת מִשְׁלַל אָבִי, אֲשֶׁר בְּעֶרֶב עֶרֶב פֶּסַח
הָיָה חוֹמֵד לֶחֶם בְּהַקְפָּדָה
לְקַבִּיּוֹת מְדֻקָּאוֹת וְשֵׁם
אוֹתוֹן עַל אֶדְן הַחֲלוֹן כְּדֵי שְׂיֻכַּל
לְמִצָּא אוֹתוֹן בְּעֵינָיו הַכְּבֹדוֹת
לְאוֹר הַנֵּר הַרוֹקֵד רִיקוּדֵי מִצְנָה.
וְלֹא תְהִי בְרַכְתּוֹ בַּעוֹר חֲמִץ שְׁלוֹ
לְבַטְלָהּ.

כִּךְ לְחִיּוֹת:
בְּמָאִים שֶׁל עֲצָמָנוּ,
בְּמָאִים רַמָּאִים
בְּאֻמוּנָה שְׁלֵמָה, כְּמַעַט,
וְלֹא נִהְיָה
לְבַטְלָהּ.

And What Is My Life Span? Yehuda Amichai

And what is my life span?
I'm like a man gone out of Egypt:
The Red Sea parts,
I cross on dry land, two walls of water,
On my right hand and on my left.
Pharaoh's army and his horsemen behind me.
Before me the desert,
Perhaps the Promised Land, too. That is my life span.

אימה מִשֶׁף חַיִּי.

אָנִי כְּמוֹ אֶחָד שִׁיִּצֵּא מִמִּצְרַיִם

יָיִם סוּף גְּבַקַּע לְשָׁנִים וְאָנִי עוֹבֵר בְּחַרְבָּה

וְשִׁתִּי חוֹמוֹת מַיִם מִיְמִינִי וּמִשְׂמָאלִי.

מֵאַחֲרַי חֵיל פְּרָעָה וּפְרָשָׁיו וּלְפָנַי הַמְדַבֵּר

וְאוֹלֵי הָאָרֶץ הַמְבֹטָחִת. זֶה מִשֶׁף חַיִּי

Miracles Yehuda Amichai

From a distance everything looks like
a miracle
But up close even a miracle doesn't look
like that.
Even someone who crossed the Red Sea
when it split
saw only the sweating back
of the man in front of him
and the swaying of his big thighs,
or at best, in a hasty glance to one side,
fish in a riot of colors inside the wall of
water,
as in a marine observatory behind panels of glass.

The real miracles happen at the next table
of a restaurant in Albuquerque:
two women sat there, one with a diagonal
zipper, altogether lovely,
and the other said, "I kept it together
and didn't cry."

And after in the red corridors of the foreign hotel I saw boys and girls who held in
their arms tiny children born of them, and they held sweet little dolls.

נָסִים יהודה עמיחי
מרחוק כל דבר נראה נס
אבל מקרוב גם נס לא נראה כף.
אפלו מי שעבר בים-סוף בבקיעת הים
ראה רק את הגב המזיע
של ההולך לפניו
ואת נוע ירכיו הגדולות,
ולכל היותר, במבט חטוף לצד,
דגים בשלל צבועים בתוך חומת המים,
כמו במצפה ימי מאחורי קירות זכוכית.

הנסים האמתיים קורים בשלחן הסמוך
של מסעדה באלבוקרקוה:
שתי נשים ישבו שם, האחת עם רוכסן
באלכסון, כל כף יפה,
האחרת אמרה, "התזנקתי מעמד
ולא בכיתי"
ואחר כך במסדרונות האדמים
של המלון הזר ראיתי
ילדים וילדות שהתזנקו בזרועותיהם
ילדים קטנטנים, שהם עצמם ילדו,
שגם הם התזנקו בבות קטנות ומתוקות.

Human Tissue Moti Hamer

When I die, something of me
Will die within you.

When you die, something of you within me
Will die along with you

Because all of us, yes, all of us
All of us are just one living human tissue
And if one of us,
Fades away
Something of us dies alongside him
And something stays within him
If we only knew how to calm
The hatred, if only we knew how.

If we only knew how to silence our rage
To say we are sorry, in-spite of our pain
If we only knew how to begin anew.

Because all of us...

ריקמה אנושית אחת מוטי המר

כְּשֶׁאֲמוֹת, מְשֶׁהוּ מִמְּנִי, מְשֶׁהוּ מִמְּנִי
יָמוֹת בָּךְ, יָמוֹת בָּךְ.

כְּשֶׁתָּמוֹת, מְשֶׁהוּ מִמְּךָ בִּי, מְשֶׁהוּ מִמְּךָ בִּי
יָמוֹת אִתְּךָ, יָמוֹת אִתְּךָ.

כִּי כְּלָנוּ, כֵּן כְּלָנוּ
כְּלָנוּ רִקְמָה אֲנוּשִׁית אַחַת חִיָּה
וְאִם אֶחָד מֵאֲתָנוּ
הוֹלֵךְ מֵעַמָּנוּ
מְשֶׁהוּ מֵת כְּנוּ -
וּמְשֶׁהוּ, נִשְׁאָר אִתּוֹ

אִם גִּדְעָה, אִיךָ לְהִרְגִיעַ, אִיךָ לְהִרְגִיעַ
אֵת הָאִיבָה, אִם רַק גִּדְעָה.

אִם גִּדְעָה, אִם גִּדְעָה לְהִשְׁקִיט אֵת זַעֲמָנוּ
עַל אִף עֲלִבוֹנָנוּ, לוֹמֵר סְלִיחָה.
אִם גִּדְעָה לְהִתְחִיל מֵהִתְחַלָּה.

כִּי כְּלָנוּ...

[//www.youtube.com/watch?v=x98M9Rv617U](http://www.youtube.com/watch?v=x98M9Rv617U)